

HÅLL KÄFTEN
OCH
SJUNG!

en opera om att göra en opera

HÖGSKOLAN FÖR SCEN OCH MUSIK

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Karl Johan Nordensten, Caspar Engdahl, Freja Frisk

Kom ihåg att sätta mobilen i ljudlöst läge.
Fotografering och inspelning vid föreställningen är inte tillåten.

INTRODUKTION

Operastudenterna presenterar nu sin examensproduktion som består av två enaktsoperor som just handlar om att göra en opera. Hur går man tillväga, ska texten skrivas först eller musiken? Frågorna är många, så följ med när komponisten, maestron, poeten, koreografen och sångarna slår sina skallar ihop.

I ett kontor på den Kommunala Skapa-Konstmyndigheten (KSK) i Göteborg.

Antonio Salieri: Prima la musica poi le parole

Richard Strauss: Förspel till Ariadne på Naxos

...är de operor vi presenterar.

Båda verken uppbär vid första anblicken inte så många likheter eller tematiska sammanfallanden. Tills man upptäcker att alla konstnärerna arbetar gentemot en beställare eller sponsor som likt en nutida kulturpolitiker skickar sin tjänsteman att i all korrekthet svara på alla frågor med ord som: ”tidsplanen”, ”budgeten” eller ”politiken”.

Detta har inspirerat oss till en helaftonsföreställning som i komedins form och med orkesterns färgrikedom låter oss berätta om de frågor som förenar oss i vår jakt på den stora konsten och artisternas rätt till respekt och skaparro.

I ett kulturklimat som, (verkar det, likt Salieris eller Strauss) utropar:

HÅLL KÄFTEN! OCH SJUNG!

Staffan Aspegren, konceptuell regissör

Mattias Palm, regissör

METAOPERA ELLER ETT SPEL OM OPERA I OPERAN

Kvällen den 7 februari 1786 skulle komma att bli speciell i den wienska teatervärlden: för att fira ankomsten av kejsar Joseph II syster, Marie Christine med make, hade man i Orangeriet i Schönbrunn byggt upp två podier. Längst till vänster fanns podiet för hovoperans italienska ensemble medan den tyska sångspelsensemblen placerades på podiet längst till höger. Verken de båda grupper skulle framföra var Antonio Salieri och Giambattista Castis *Prima la musica e poi le parole* och Wolfgang Amadeus Mozart och Gottlieb Stefanies *Der Schauspieldirektor* (Teaterdirektören). Avsikten var inte, som man skulle kunna tro, att ställa upp de konkurrerande tonsättarna mot varandra, utan att visa på den konstnärliga bredden i den wienska operavärlden: från italiensk opera seria till tyskt Singspiel.

Casti hade fått uppdraget av kejsaren själv att skriva en timmas föreställning som skulle handla "om teater i teatern" och i så fall använda befintlig musik. Uppdraget anknöt till den rika tradition av metamelodrama som sedan början av 1700-talet hade varit en populär satir över de konstnärliga konventionerna inom opera seria alltifrån intrigerande kastratsångare, lynniga prime donne, till ignoranta impressarier. Spektrat var stort och inbjöd till satir. Till en början parodierades bara impressarier och sångerskor, men senare tillkom librettister och kompositörer. Genren behöll sitt grepp om publiken en bit in i 1800-talet och senare exempel på dessa metaoperor är Donizettis *Il fortunato inganno* (Det lyckosamma sveket) från 1823 och *Le convenienze ed inconvenienze teatrali* (Viva la mamma) 1828.

Nu spelades opera seria förhållandevis sparsamt i Wien, mycket beroende på att kejsarens smak för italiensk opera låg i den komiska opera, opera buffa. Casti blev därför tvungen att för sitt stycke använda den senast framförda serian i Wien: Giuseppe Sartis *Giulio Sabino* med premiär 1785. Och ingen kunde ju vara bättre skickad att skriva musiken till Castis text än den dirigent som anförde *Giulio Sabino*, nämligen hovkapellmästaren Antonio Salieri.

Mottagandet blev entusiastiskt och de två enaktsoperorna spelades ytterligare tre gånger under februari 1786, nu på Kärlnertortheater. Den enda av de två operorna som fick ett längre liv på scenen var Mozarts *Schauspieldirektor* men Salieris *Prima la musica* föll i glömska. Det enda som levde vidare från operan, var titeln som användes i den etiska diskussionen om vad som hade prioritet när det gällde ord och ton. Ett skäl till att den blev bortglömd var att texten var så bunden till den wienska teatervärlden: alla alluderigar på operor, aktörer och musikaliska citat var riktade mot Wien 1786.

Även om *Prima la musica* inte hade någon påverkan på 1800-talet så kom dess operaestetik och diskussion av operaformen att komma till tals i två verk från 1900-talet, Richard Strauss *Ariadne auf Naxos* (1916) och *Capriccio* (1942). Debatten är tydligast i *Capriccio* där i stort sett hela operan ägnas åt detta medan det i *Ariadne auf Naxos* är i prologen som vi möter teatern och dess kaotiska värld. Här möter vi en mer handfast teatermiljö, även om den inledande beställningen från ”den gnädigen Herrn in Wien” (Nådig Herrn i Wien) som Major-domo levererar till Komponisten, är en parallell till början av *Prima la musica*.

I denna andra version av *Ariadne auf Naxos* (den första hade en talpjäs av Molière som inledning till själva operan om Ariadne) kastas vi rakt in i förberedelserna för framförandet och samtidigt diskussionerna om konstnärer och konstens villkor. Prologen är skriven i den snabba musikaliska konversationsstil som Strauss behärskade till fulländning. I den nya versionen fick också några egendomligheter i operan sin förklaring, t.ex. varför commedia dell’arte truppen kommer in i Ariadne och därvid tragedi och komik blandas på ett säreget sätt. Gästerna som skall se operan måste hinna till ett fyrverkeri varför båda ensemblerna måste uppträda tillsammans. Kompositören blir förvirrad och vill dra tillbaka sitt verk men blir charmad av Zerbinetta (som ingår i commedia-sällskapet) och han går från djupaste förtvivlan till en förnyad tro på musikens makt att övervinna teaterns alla orimligheter.

V.g. vänd!

Ariadne auf Naxos tillhör Strauss mest spelade operor. Till skillnad från de större verken, där sånghörbarheten många gånger är problematisk p.g.a. orkesterns rika stäm-väv, är det här en kammarorkester om bara trettiofem musiker som bär upp Strauss eleganta instrumentationskonst. Diskussionen om vad som kommer först - ordet eller tonen - kan gestaltas på olika sätt. I de här två verken av Salieri och Strauss är det lekfullheten och elegansen som för talan. Konflikten de beskriver förefaller evig, och visst kan den som i *Capriccio* skildra den som en existentiell dimension och samtidigt med ett milt vemod, men det är i komedins form som deras betydelse för operakonsten får sin rätta proportion.

Anders Wiklund

OPERASTUDENTERNA

Personerna i den ordning de uppträder:

Margareth Lindvall, evenemangsansvarig

Jennie Rydén, skådespelare (gäst)

Jennie Rydén kommer från Göteborg och arbetar som frilansande skådespelare, regissör och utbildare. Vi har bl.a. kunnat se henne i rollen som *Boel* i Riksteaterns uppsättning av *Järnmatt*. Just nu går Jennie Rydén masterprogrammet i fördjupat skådespeleri vid Högskolan för scen och musik och tar sin examen våren 2016.

Ivar Nordfors, skriftställare

Karl Johan Nordensten, baryton

Karl Johan Nordensten är uppväxt i Karlstad och utbildade sig först till statsvetare, men slog sedan om till musikstudier. Han har tidigare studerat vid bl.a. Härnösands folkhögskola och Piteå Musikhögskola samt i masterclasses för bl.a. Luciana Serra, Katarina Dalayman, Dorothy Irving, och Olle Persson. Roller han gjort under sin utbildningstid innefattar bl.a. *Escamillo* i *Carmen*, *Altaj* i den nyskrivna operan *Rättkung*, samt *Ben* i *The Telephone*. Karl Johan Nordensten sjunger för Marco Stella.

Lars-Johan Johansson, musiker

Caspar Engdahl, baryton

Caspar Engdahl kommer från Stockholm och har tidigare studerat vid Vadstena Folkhögskola och har deltagit i masterclasses för bl.a. Barbara Bonney, Gerhard Markson, Torbjörn Liljekvist, Dorothy Irving och Gitta-Maria Sjöberg. Sommaren 2015 sjöng han rollen som *Scarpia* på Dala-Floda operafestival i en kammaruppsättning av Puccinis *Tosca*. I januari 2016 sjunger Caspar Engdahl *Doktor Grenville* i Folkoperans *La Traviata* i samarbete med Smålands Musik och Teater. Caspar Engdahl sjunger för Sten Sjöstedt.

Anneli Persson, lyrisk-dramatisk koloratursopran

Freja Frisk, sopran

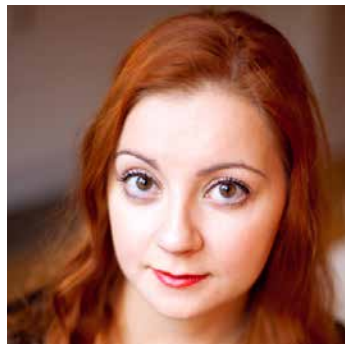
Freja Frisk är uppvuxen på Åland och utbildad på bl.a. Vadstena folkhögskola och Operastudion i Stockholm. Freja Frisk har deltagit i masterclasses för bl.a. Barbara Bonney, Ingrid Tobiasson, Anna Larsson, Gerhard Markson, Dorothy Irving och Torsten Föllinger. Under sin studietid har hon bl.a. sjungit rollen som *Miss Julie* i operan med samma namn av Ned Rorem. Våren 2016 ses hon som *Frasquita* i *Carmen* med Borås Symfoniorkester. Freja Frisk sjunger för Åsa Bäverstam.

Carina "Tonnina" Thomasson, lyrisk sopran

Alexandra Hedin, sopran

Alexandra Hedin är från Hovmantorp i Småland och är utbildad bl.a. på Musikkonservatoriet i Falun samt på Operastudion i Stockholm. Hon har medverkat i Smålandsoperans sommarproduktioner samt på Linnéateatern i Växjö, och gjorde rollen som *Pernille* i *Captain Lovelock* på Högskolan för scen och musik i våras. I vår kommer Alexandra Hedin att sjunga *Mercedes* i *Carmen* med Borås Symfoniorkester. Alexandra Hedin sjunger för Birgit Louise Frandsen-Irestad.

Albin Berg, kompositör

Hannah Körner, mezzosopran

Hannah Körner är uppväxt i Bollnäs och har tidigare studerat klassisk sång på Vadstena folkhögskola. I våras kunde vi se henne i rollen som *Terentia* i operan *Captain Lovelock* av John Duke och i vår sjunger hon titelrollen i *Carmen* för tredje gången, nu tillsammans med Borås Symfoniorkester. Hannah Körner har även sjungit solopartiet i bl.a. Mozarts *Requiem*. Hannah Körner sjunger för Bo Rosenkull.

Zarah "Zerbinetta" Erikzon, artist

Frida Hagman, sopran

Frida Hagman har sina rötter i Östersund och inledde sin sångarbana vid Kapellsbergs musiklinje i Härnösand. 2013 tog hon sin examen i kammarmusik från Mälardalens högskola i Västerås och påbörjade därefter sin kandidatutbildning i opera vid Högskolan för scen och musik. Under operautbildningen har Frida Hagman bl.a. gjort rollen som *Lucy* i Menottis *The Telephone* och nyligen kunde vi höra henne sjunga sopransolot i Brahms *Ein deutsches Requiem* med University of Gothenburg Symphony Orchestra och skolans kammarkör. Frida Hagman sjunger för Åsa Bäverstam.

Roine Marklund, koreograf

Petter Reingardt, tenor (gäst från Operautbildningen åk 1)

Petter Reingardt är från Stockholm och är utbildad på bl.a. Birkagårdens Folkhögskola samt Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Han började sin konstnärliga bana som dansare med utbildningar på Balettakademien och Svenska Balettskolan. Petter Reingardt har sjungit i kören på Opera på Skäret i *Carmen* och *Barberaren i Sevilla* och sommaren 2015 sjöng han titelrollen i den nyskrivna operan *Clownen Jac* i Malmö och Ystad. Petter Reingardt sjunger för Bo Rosenkull.

UNIVERSITY OF GOTHENBURG SYMPHONY ORCHESTRA

Orkestern består av studenterna vid den tvååriga internationella masterutbildningen i symfoniskt orkesterspel vid Högskolan för scen och musik. Den unika utbildningen bedrivs i samverkan med Göteborgs Symfoniker och GöteborgsOperan med syfte att förbereda studenterna för arbetet som professionella orkestermusiker i internationell miljö.

Förutom teoretiska ämnen, kammarmusik och lektioner på det egna instrumentet innehåller masterutbildningen varje läsår åtta orkesterproduktioner med sammanlagt ca 15 konserter. Till dessa engageras internationellt välkända dirigenter och solister.

Henrik Schaefer är konstnärligt ansvarig för masterutbildningen i symfoniskt orkesterspel. Orkestern är en ambassadör för Göteborgs universitet som stöder konsert- och turnéverksamheten.

PRODUKTIONSTEAM

Mattias Palm, regissör

Mattias Palm är utbildad på musikalprogrammet på Teaterhögskolan i Göteborg (nuvarande Högskolan för scen och musik) 2000-2003. Han debuterade som regissör våren 2013 med slutproduktionen *A Chorus Line* på Balettakademien i Göteborg, och regisserade följande vår musikalen *Bokstavligt talat* för Riskteatern på Teater Aftonstjärnan. Han har därefter regisserat *Skönheten och Odjuret* på Sjöföroperan och kammaroperaprojektet *Komedi och Tragedi* i kammarformat på Högskolan för scen och musik. Hans senaste regiuppdrag var Mel Brooks musikalkomedi *The Producers – Det våras för Hitler* på Sjöföroperan

På scen har han senast medverkat i *Ett Dockhem* på Teater Tofta, och tidigare i musikalteateruppsättningar. Han har även medverkat i serier för SVT Drama, och i den kommande långfilmen om mordet på John Hron i Kode, som i september 2015 var uttagen för tävlan i Montreal World Film Festival.

Henrik Schaefer, dirigent

Dirigenten Henrik Schaefer är konstnärligt ansvarig för masterutbildningen i symfoniskt orkesterspel. Han är musikalisk ledare för GöteborgsOperans orkester sedan 2013. Henrik Schaefer är även violast och har ett förflutet som yngste orkestermedlemmen någonsin i Berlinfilharmonikerna.

Samma orkester ledde han vid flera tillfällen som Claudio Abbados assistent. Under de senaste åren har han varit en flitig gäst i svenska orkestrar.

Under 2011 genomförde han hela *Nibelungens Ring av Wagner* på Wermland Operan i Karlstad där han även var chefsdirigent. Som konsertdirigent har Henrik Schaefer gjort gästspel hos symfoniorkestrar i hela världen.

Staffan Aspegren, konceptuell regissör

Staffan Aspegren är en av Sveriges ledande musikal- och operaregissörer. Han har regisserat på samtliga svenska operascener, stadsteatrarna i Stockholm och Göteborg, Oscarsteatern och Chinateatern samt Fria Teatern i Stockholm, Östgötateatern, Västerbottensteatern, Øresundsoperaen och Den Nationale Scene i Bergen, Norge. Han har dessutom regisserat i operahusen i Helsingfors, Rom och Kapstaden samt Århus teater i Danmark. Han har, förutom många operauppsättningar, svarat för regin till flera av GöteborgsOperans musikalsuccéer såsom *West Side Story*, *A Chorus Line*, *The Sound of Music* och *Kiss me, Kate*.

Staffan Aspegren är adjungerad professor i scenisk gestaltning inriktning musikdramatik vid Högskolan för scen och musik och har gjort flera examensproduktioner sedan 1994.

Sedan 1 oktober 2015 är Staffan Aspegren konstnärlig chef, teater på Smålands Musik & Teater i Jönköping.

Marcus Olson, scenograf och kostymdesigner

Marcus Olson avslutade sin utbildning i kostymdesign och scenografi på Dramatiska Institutet i Stockholm år 2008 och är verksam inom film, teater, dans, musikal och opera.

Han har både före och efter utbildningen en mängd produktioner bakom sig som scenograf och kostymdesigner, bland de senaste: *Romeo och Julia* på Malmöopera, *Sol går op, sol går ned* på Den Kongelige Opera i Köpenhamn, Långfilmen *Unga Sophie Bell*, *Dager under* på Hålogolandteater i Tromsø/Norge och den nykomponerade operan *Babel* av Steingrinnmur Rohloff som nominerades till årets opera av Reumert. Kommande premiär under hösten 2015 samt 2016 är: *Lika för Lika* på Romateatern, *Kinky Boots* på Malmöopera, *Den listiga lilla räven* på Norrlandsoperan och *När dagen vänder* på Stockholms Stadsteater.

Mer information: www.marcusolson.se

Caspar Engdahl, Alexandra Hedin

ORKESTERMUSIKER

Violin

Brenda Brouns, konsertmästare Strauss
Bence Toth, konsertmästare Strauss
Suvi Tönkyrä, konsertmästare Salieri
Kristin Tuomisto, konsertmästare Salieri
Vlad Campean
Ingrid Martine Wisur
Ines Ramirez
Ana Milanovic
Ingmar Simson-Valtin
Johanna Wängberg
Hannah Tattersfield

Viola

Fraser Keddie
Philip Runsteen
Nathalie Bertilsson
Floor Feleus
Ragnar Hovd

Cello

Katarzyna Martynkiewicz
Leire Antonanzas
Nuri Oh
Oliver Müller
Taina Raittila
Carys James

Kontrabas

Monika Kwiatkowska
Elia Scarponi
Jeffrey Buchner
Anna Hansson

Flöjt

Paulo Ghiglia
Gabriella Csikhon
Eloise Kendall

Oboe

Siobhan Parker
Blanca Sans

Klarinett

Rosa Maria Campoy
Lauren Brown

Fagott

Xavier Vidal Aleman
Samer Massaad

Harpa

Roberta Mascia
Patrizia Carciani

Piano

Anna Brolin

Celesta

Xiaoying Wang

Cembalo

Lars Göran Dahl

Harmonium

Riccardo Gnudi

Horn

Angeliki Poulimenou
Eléazar Cohen
José Raúl Tenza Ramírez
Anton Johansson

Trumpet

Vicent Granell
Emil Holmesland

Trombon

Johannes Elmberg
Justin Campbell
Kilian Konrad

Pukor och slagverk

Lúcia Silva
Joakim Spogardh
Carl-Johan Boman Eliasson
André Strömberg

Hannah Körner, Caspar Engdahl

Petter Reingardt, Frida Hagman

HÅLL KÄFTEN OCH SJUNG!

- en opera om att göra en opera

Regissör: Mattias Palm

Dirigent: Henrik Schaefer

Konceptuell regissör: Staffan Aspegren

Scenograf och kostymdesigner: Marcus Olson

Musikalisk instudering: Lars Göran Dahl

Ljusdesigner: Fredrik Magnusson

Mask/peruk: Kerstin Olsen

Kostymansvarig: Kristin Johansson-Lassbo

Kostymtillverkning: Jenny Beckman, Inger Hultén och Kristin Johansson-Lassbo

Scenografassistent: Elias Nyström

Teaterteknik: Lars-Åke Carlsson

Orkestertekniker: Staffan Abrahamsson, Bjarne Jakobsson

Orkesterproducent: Maria Andersson

Foto: Kristin Lidell

Cover: Marcus Olson

Producent: Nicholas Sparding

Studierektor: Monica Danielson

Med studenterna från kandidatutbildningen i opera åk 3 och University of Gothenburg Symphony Orchestra.

SPELDATUM

Premiär: 4 december 2016 kl 19 i Jacobsonteatern, Artisten

Föreställningens längd: 2 tim 30 min (inkl paus)

Spelplan: 5/12, 8/12, 10/12 och 12/12

PRIMA LA MUSICA POI LE PAROLE

Musik: Antonio Salieri

Libretto: Giovanni Battista Casti

Översättning: Iwar Bergkwist

FÖRSPEL TILL ARIADNE PÅ NAXOS

Musik: Richard Strauss

Libretto: Hugo von Hofmannsthal

Översättning: Ann-Margret Pettersson

Med reservation för ändringar!

KOMMANDE EVENEMANG

CONTEMPORARY PERFORMATIVE ARTS

8–12 februari 2016

Konstnärliga gestaltningar, interaktiva akter och deltagande händelser tar form. Masterstudenterna på det internationella programmet Contemporary Performative Arts presenterar sina undersökande examensprojekt på olika platser i Göteborg. Medverkande är Meritxell Aumedes Molinero, Benedikte Esperri, Indra Linderoth, Valentina Paraskevaidou och Cia Runeson.

MASTERUTBILDNINGEN I TEATER

15–19 februari 2016

Scenföreställningar i olika format kring angelägna teman, metoder, traditioner och världar som studenterna utforskat under två år. Masterstudenterna i fördjupat skådespeleri presenterar sina examensföreställningar: undersökande sceniska projekt på Backa Teater respektive Högskolan för scen och musik. Medverkande: Caisa-Stina Forsberg, Charlott Lihnell, Jenny Rydén och Annikki Wahlöö.

ZANNA, DON'T!

Premiär: 17 februari 2016, Artisten. Ges även 18 och 19/2

Pop- och soulmusikalen *Zanna, Don't!* hade uppremiär i New York 2002. Nu får den skandinavisk premiär tack vare andra årets musikalstudenter. Vi möter en high school-miljö i ett parallellt universum där homosexualitet är norm och heterosexuella personer avvikande. För svensk översättning och regi står Ola Hörling. Medverkar gör Hani Arrabi, Erik Espinoza, Caroline Gustafsson, Lukas Larsson, Snorre Tøndel Ryen, Johan Hwatz, Henriette Holgert och Lina Eriksson.

Musik, text: Tim Acito/Alexander Dinelaris

Kapellmästare: Daniel Lindén

KVINNOR PÅ GRÄNSEN TILL NERVSAMMANBROTT

Premiär: 12 maj 2016, Artisten. Ges även 13, 14, 15, 19, 20, 21 samt 22/5

Pedro Almodóvars film med samma namn blev musikal på Broadway 2010. Nu kommer den till Göteborg uppförd av avgångsstudenterna på musikalprogrammet. Vad de levererar är en blixtrande komedi, där de passionerade komplikationerna växer i takt med allt hetare latinska rytmer. Översättningen är gjord av Ulricha Johnson och regin står Staffan Aspegren för.

Musik, text: David Yazbek, Jeffrey Lane

Medverkande: Vilhelm Blomgren, Thomas Stokke, Mira Andersson, Anna-Hanna Rosengren, Åsa Sjöblom, Hanna Ulvan, Pia Ternström

Kapellmästare: Daniel Lindén, med 10-mannaorkester

Biljettförsäljningen startar måndag 11 januari på www.hsm.gu.se

Med reservation för ändringar!

BESÖKSADRESS Artisten, Fågelsången 1, bakom Konstmuseet

POSTADRESS Box 210, 405 30 Göteborg

BILJETTER www.hsm.gu.se eller 031-786 4001 mån–fre 13–14

www.hsm.gu.se